

માણસ તારા સૌંદર્યનો અનુવાદ છે ખુદા,
માણસ તારા હોવાપણાની દાદ છે ખુદા!

દુનિયામાં તારી મોકલી છેતરતો ના મને,
જન્મતનો વારસદાર છું એ યાદ છે ખુદા!

જીવનમરણનાં કેટલાં કારણ ઊભાં કર્યાં,
તારા વિશે તો ક્યાં કશી ફરિયાદ છે ખુદા!

માણસ છે ને માણસ કરે વિશ્વાસઘાત પણ,
તારા તરફની શ્રદ્ધા પણ બરબાદ છે ખુદા!

તારા વગર તો ક્યાંય પણ માથું નમ્યું નથી,
સજદાને માટે તું જ બસ એકાદ છે ખુદા!

જન્મતના ઠેકેદારો જહન્નમના નામથી,
એવા ડરાવે જાણે કે જલ્લાદ છે ખુદા!

હું પણ ખલીલ એને વધુ તો શું કહી શકું,
સંભાળજો આ આજની ઓલાદ છે ખુદા!

તીખો રાખે મિજાજ સાંવરિયો,
ક્યાં કરાવે ઈલાજ સાંવરિયો!

પ્રેમમાં રડવું, ડરવું, શરમાવું,
તોડશે એ રિવાજ સાંવરિયો!

સાવ ખુશબૂના ફોટા પાડી લે,
એવો છે ભેજાબાજ સાંવરિયો!

કોઈ પૂછે તો મારે શું કહેવું,
કેમ આવ્યો ન આજ સાંવરિયો!

આમ ન આવે પણ ખરા ટાણે,
રાખશે મારી લાજ સાંવરિયો!

ખાતરી છે અધૂરાં નહિ રાખે,
મારાં સૌ કામકાજ સાંવરિયો!

પાઘડી જો ખલીલ માગે તો,
એને પહેરાવે તાજ સાંવરિયો!

મુશળધાર વરસે કે હળવેથી ટપકે, એ વાદળ નથી તો પછી બીજું શું છે ?
વરસતાં ન જોયું, ટપકતાં ન જોયું, એ ઝાકળ નથી તો પછી બીજું શું છે ?

વસાવ્યો છે આંખોમાં તે મારો ચહેરો, એ આંખોને ક્યાં આંજવાની જરૂરત,
આ પાંપણની ધારે શરમ થઈને ચળકે એ કાજળ નથી તો પછી બીજું શું છે ?

બધા નિર્ણયો મારા પોતાના રાખું, મને તો મારી જાત પર છે ભરોસો,
મેં પાંખો વગર પણ ઉડાનો ભરી છે, મનોબળ નથી તો પછી બીજું શું છે ?

અકીદા કે શ્રદ્ધા, એ સાચું હશે પણ, મળ્યું ક્યાં કોઈ કોઈને રૂબરૂમાં,
અહીં સ્વર્ગ પણ ધારણારૂપે આવે, એ અટકળ નથી તો પછી બીજું શું છે ?

તમે અમને કો' છો કે ધીરજ તો રાખો, ઉતાવળ ના કરશો વગોવાઈ જાશો,
તમે આવતાંમાં જવાનું કહો છો, ઉતાવળ નથી તો પછી બીજું શું છે ?

કવિતાથી લઈ જાસાચિટ્ટી સુધીનાં સહે છે જે લીટા-લસરકાનાં જખ્મો,
તમે દર્દ જ્યાં ઠાલવો છો હૃદયનું એ કાગળ નથી તો પછી બીજું શું છે ?

એ અશ્રુ નથી, એ છે મોતીના દાણા, મારી આંખ અજવાળાં પહેરી ઊભી છે,
ખલીલ આંખમાં આંખ નાંખીને કે'જો, એ ઝળહળ નથી તો પછી બીજું શું છે ?

પાળે બેસી કાંકરા નાખે તો વાત આગળ વધે,
સ્થિર જળ કૂંડાળા કંઈ સર્જે તો વાત આગળ વધે!

ટેરવાએ તો ટકોરા ક્યારના વેરી દીધા,
પણ હવે એ બારણું ઊઘડે તો વાત આગળ વધે!

બંને જણને એકસરખી આંચમાં તપવું પડે,
બંને જણમાં આગ જો સળગે તો વાત આગળ વધે!

હોઠ પર મનગમતા ઉત્તર ટાંપીને બેઠા છે પણ,
એ જરા હિમ્મત કરી પૂછે તો વાત આગળ વધે!

આંગળી ઝાલીને મારી ક્યારના બેઠા છે એ,
હાથને કાંડા સુધી પકડે તો વાત આગળ વધે!

સ્પર્શની તાસીર પણ ફળદ્રુપ હોવી જોઈએ,
બંને બાજુ લોહી જો ઊછળે તો વાત આગળ વધે!

આપટાં શું છે ખલીલ આપણને હેલી જોઈએ,
બંને જણ મન મૂકીને વરસે તો વાત આગળ વધે!

તને તારી પાસેથી માગું હું એવી દુવા માગવાની તું પરવાનગી દે,
તને દોસ્તી મારી મંજૂર છે તો તને ચાહવાની તું પરવાનગી દે!

હું દરિયાની લહેરોની માફક નથી કે કિનારે સ્પર્શીને પાછો વળી જઉં,
હું આંખોના ઉંબર લગોલગ ઊભો છું, હૃદય લગ જવાની તું પરવાનગી દે!

તું મક્તા વગરની કુંવારી ગઝલ છે, તું શીર્ષક વિનાની નવી વાર્તા છે,
હવે બસ તમન્ના તને વાંચવી છે, તને વાંચવાની તું પરવાનગી દે!

બધા અક્ષરો તારી બારાખડીના હવે મારે મોઢે કરી લેવા પડશે,
ને કક્કાની માફક તને ઘૂંટવી છે, તને ઘૂંટવાની તું પરવાનગી દે!

ભલે તું અછાંદસ છે તો પણ તું જોજે તરન્નુમ પ્રગટશે તારા હોઠમાંથી,
ગઝલ જેમ મારે તને છેડવી છે, તને છેડવાની તું પરવાનગી દે!

કદી કલ્પનામાં કદી રૂબરૂમાં કે મધરાતે સ્વપ્નામાં હું છું કે કોઈ,
ઘણા પ્રશ્નો મારે તને પૂછવા છે, તને પૂછવાની તું પરવાનગી દે!

ખલીલ એ હવે ક્યાંક છટકે ન માટે સરસ પ્રેમપૂર્વક કહી દો કે સાંભળ,
વચન-વાયદામાં તને બાંધવી છે, તને બાંધવાની તું પરવાનગી દે!

તારો ચહેરો તારી સામે ધરવો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?
મારા હાથોમાં જ્યારે અરીસો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

મોસમ આવી'તી, ગુલદસ્તો દેતી ગઈ ને હું જોતો રહ્યો!
ના તસલ્લીન ના કોઈ દિલાસો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

તું નહીં, છત નહીં, તારી દીવાલનો છાંયડો પણ નહીં?
એકલો હું હતો, માથે તડકો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

મારી મુઠ્ઠીમાં કંકુને ચોખા હતાં, એક મીઠળ હતું,
મારી માફક સમય પણ કુંવારો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

આ નદીમાં ઘણાં પૂર આવ્યાં અને ઓસરી પણ ગયાં!
લીલોછમ ભીનો ભીનો કિનારો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

શું ભયાનક હતું આખું વાતાવરણ, કાંઈ સૂઝે નહીં!
તારો દરવાજો મેં ખટખટાવ્યો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

આંખ તેજસ્વી, ચહેરો રૂપાળો હતો, વાળ કાળા હતા,
તારી યાદોએ પણ તંબૂ તાણ્યો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

આંખે ઝરમરિયો શ્રાવણ વરસતો રહ્યો, દિલ સળગતું રહ્યું,
હોઠ તરસ્યા ને ખાલી કટોરો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

કાલ મહેફિલમાં ધનતેજવી પણ તને યાદ કરતા હતા,
ચોતરફ સેલ્ફીનો તકાજો હતો ત્યારે તું ક્યાં હતી?

જાવ છો, પણ જીવ ના લાગે તો પાછા આવજો,
ફાવે તો રહેજો ને ના ફાવે તો પાછા આવજો!

હું જો રોકું તે છતાં પાછું ફરી જોશો નહીં,
પણ તમારું ખુદનું મન રોકે તો પાછા આવજો!

ત્યાં નવી દુનિયા, નવા સમ્બન્ધ બંધાશે ખરા,
પણ અહીંનો મોહ ના છૂટે તો પાછા આવજો!

આખી આંબાવાડી તમને યાદ આવે એ પછી,
મોર થઈને આત્મા ટહુકે તો પાછા આવજો!

લોકના કહેવાથી નિર્ણય કાંઈ પણ કરશો નહીં,
દિલ તમારું તમને જો ટોકે તો પાછા આવજો!

ધારો કે તમને તમારું ફળિયું પણ ના ઓળખે,
ને સગાં સૌ પારકાં લાગે તો પાછા આવજો!

ઝાંઝરી પણ જાણી જોઈને અબોલાં દાખવે,
હાથની બંગડીઓ ના રણકે તો પાછા આવજો!

જો તમે ભૂલી શકો તો નામ પણ ભૂલી જજો,
યાદ જો તમને ખલીલ આવે તો પાછા આવજો!

બૂરામાં હોય છે માણસ, ભલામાં હોય છે માણસ,
ધરા ને આભની વચ્ચે બધામાં હોય છે માણસ!

જગતના પ્રાણીઓમાં માનવી સૌથી દુઃખી પ્રાણી,
છતાં જલસા કરે છે ને મઝામાં હોય છે માણસ!

ફક્ત એને જ લોકો ધૂળમાં રગદોળવા ઈચ્છે,
કે જે પાંખો વગર ઊડતો હવામાં હોય છે માણસ!

તમે શોધી શકો તો માનવીમાં પણ ખુદા મળશે,
ફરિસ્તાઓને પૂછો કે ખુદામાં હોય છે માણસ!

તમે જાણો તમારા હિન્દુ મુસ્લિમ શીખ ને ઈસાઈ,
અહીં તો હર ઘડી મારી દુવામાં હોય છે માણસ!

ભલે ત્યાં રામ સાથે હો હનુમંતરાયની સેના,
અહીં મોરારિબાપુની કથામાં હોય છે માણસ!

ભરોસા ક્યાં ખલીલ આજે કશી વાતે કશામાં પણ,
હંમેશાં કાચાપાકા વસવસામાં હોય છે માણસ!

પ્રેમપત્ર લખવામાં વાર કેમ લાગે છે,
આઈ લવ યૂ કહેવામાં વાર કેમ લાગે છે!
હેત બેઠિનો જાણે ધોધમાર ચોમાસું,
તે છતાં પલળવામાં વાર કેમ લાગે છે!

છળકપટ છે કોનામાં, કોણ તમને ચાહે છે,
એટલું સમજવામાં વાર કેમ લાગે છે?

બારીએથી ઝાંકીને પાછું શું વિચારો છો,
બારણું ઊઘડવામાં વાર કેમ લાગે છે!

જો ખલીલ સામેથી દોડતી ગઝલ આવે,
તોય મક્તો લખવામાં વાર કેમ લાગે છે!

શર્મિલી આંખો શરાબી કેમ છે?
લજ્જાળુ ચહેરો ગુલાબી કેમ છે!

ધીકતા રણમાં ઊભો છું તે છતાં,
મારી ઇચ્છાઓ ગુલાબી કેમ છે!

કોક દિ' ચહેરાને પણ પૂછી જુઓ!
આયનો હાજરજવાબી કેમ છે!

મારા પહેલાં કોણ આવીને ગયું,
એશ-ટ્રે ને કપરકાબી કેમ છે!

જેને લઈને તું સતત મૂંઝાય છે,
વાત એવી મનમાં દાબી કેમ છે!

હું નથી બદલાયો એનો એ જ છું,
મારી તબિયત ઇન્કિલાબી કેમ છે!

આયનો પૂછે ખલીલ આજે મને,
તારો આ ચહેરો કિત્તાબી કેમ છે!

સ્મિત પર કરફ્યૂ ને પહેરો ગાલ પર,
આંખ પણ ઉતરી ગઈ હડતાલ પર!

આજ એ આશાએ જીવે છે બધા,
છે ભરોસો આવનારી કાલ પર!

ચકલી ક્યાં માળો હવે બાંધે કહો,
એક પણ ફોટો નથી દીવાલ પર!

પારકાને કોણ પોતાનો કરે,
સૌની દાનત છે પરાયા માલ પર!

વીજળી ચાહે તારી અંગડાઈને
સો હરણ કુરબાન તારી ચાલ પર,

ઘા તો માથાવાઢ કરવાનો હતો,
એણે તો તલવાર મારી ઢાલ પર!

રાતભર ઘટનાઓનું મેકઅપ થશે,
ફેસલો થાશે પછી અહેવાલ પર!

હા તને ભૂલી જવાની ટેવ છે,
ચલ લખી દઉં નામ હું રૂમાલ પર,

ગાયકીમાં મન પરોવાઈ ગયું,
કાન તબલા પર નજર કવ્વાલ પર

હું ખલીલ આવો હતો આવો જ છું,
તું મને છોડી દે મારા હાલ પર

આમ તો સીધીસાદી એ ઢોરી હતી,
એના માથામાં સેંથીય કોરી હતી!

એની આંખો વિશે હું વધુ શું કહું?
સોમરસથી છલોછલ કટોરી હતી.

એની આંખો મેં ચુપચાપ પીધા કરી,
એની આંખો નશાની તિજોરી હતી!

રસ્તો ઓળંગવો એ તો બહાનું હતું,
હાથ ઝાલીને મેં એને દોરી હતી!

ને ખલીલ આમ તો એ હતી ઠાવકી,
એની અંગડાઈ થોડી છિછોરી હતી!

જો અહીં લગ એની ખુશબૂ શી રીતે આવી હશે,
ઓઢાણી એણે હવામાં ક્યાંક લહેરાવી હશે!

ઊંઘતાં પહેલાં જ એણે પાછલી રાતોમાં પણ,
યાદ મારી પીઠ પસવારીને સુવડાવી હશે!

બે વખત ચાદર મેં ખંખેરી અને એણેય ત્યાં,
મીણબત્તીને બુઝાવી પાછી સળગાવી હશે!

હું ય દિલ પર હાથ ફેરવતો રહ્યો'તો રાતભર,
એણે પણ ભીની થતી આંખોને સમજાવી હશે!

મારા પણ મિત્રોએ કાલે કાન ભંભેર્યા હતા,
એને પણ મારા વિશે સખીઓએ બહેકાવી હશે!

એટલું જાણું કે મારી જે ગઝલ એને ગમી,
એણે ખુદ વાંચી પછી બીજાને વંચાવી હશે!

આમઝટ ઊઘડે નહીં તો પણ ખલીલ ઊઘડી ગયો,
યાર પાસે કળ હશે અથવા કોઈ ચાવી હશે!

કંકુ સોપારી અને નાડાછડી,
તારે પાનેતર ને મારે પાઘડી,
વાત સાચી છે તને ચાહું છું હું,
પણ તને એની ખબર ક્યારે પડી?

દોસ્તોથી એટલું ના થઈ શક્યું,
દુશ્મનોએ પીઠ મારી થાબડી!

આજ દરિયો પણ અચંબામાં પડ્યો,
પાર ઊતરી ગઈ છે મારી નાવડી!

કેટલા ઊથલાવી નાખ્યા કાફિયા,
ક્યાં ગઝલ લખતાં હજુ પણ આવડી!

મારે મારું ખુદનું પણ જોવું પડે,
બસ હવે તું માફ કરજે માવડી!

તાળીઓ ઝીલી તેં જેની દાદમાં,
એ ગઝલ મારી તને ક્યાંથી જડી!

જેને દીઠે પણ હું ઓળખાતો નથી,
યાદ આવે છે ખલીલ એ હરઘડી!

હકીકત ત્યાં ને ત્યાં રહેશે, ખુલાસા ત્યાં ને ત્યાં રહેશે,
અમે બદનામ થઈ જાશું ને અફવા ત્યાં ને ત્યાં રહેશે!

અમારા પરના સૌ આરોપ સાબિત થઈને રહેવાના,
અમારી બેગુનાહીના પુરાવા ત્યાં ને ત્યાં રહેશે.

અમે ચાહ્યા છે તમને એ જ સાચું છે જો માનો તો,
ન માનો તો અમારા સૌ ખુલાસા ત્યાં ને ત્યાં રહેશે.

ન કરશો કોઈ હમદર્દી કે ના દેશો તસલ્વી પણ,
અમારાં અશ્રુઓ સામે દિલાસા ત્યાં ને ત્યાં રહેશે!

અમે પણ જીવવું શીખી ગયા કપરી અવસ્થામાં
હવે જલસા કરીશું ને ઝુરાપા ત્યાં ને ત્યાં રહેશે!

ખલીલ એ છોડીને ચાલ્યા ગયા તો શું ફરક પડશે,
ભરીશું ત્યાં ને ત્યાં મહેફિલ ને જલસા ત્યાં ને ત્યાં રહેશે.

બોલવામાં હું સવાયો છું એ જાણો છો તમે,
 બોલતાં પહેલાં રૂંધાયો છું એ જાણો છો તમે?
 મારો હસ્તો ચહેરો, હસ્તી આંખ જોઈ છે ફક્ત,
 કેટલું ક્યાં ક્યાં ઘવાયો છું એ જાણો છો તમે?
 આગ કે અંગાર તો મસળીને મેં ફેંકી દીધાં,
 હું તો ફૂલોથી દઝાયો છું એ જાણો છો તમે?
 જેના પર લહેરાય છે ઝંડો તમારા નામનો,
 એ ઈમારતનો હું પાયો છું એ જાણો છો તમે?
 કોણ છે કે જે મને મારામાંથી કાઢી શકે,
 હું જ મારામાં ફસાયો છું એ જાણો છો તમે?
 ટોચને તાકો છો, મારાં મૂળિયાં જોતાં નથી,
 બીજની માફક દટાયો છું એ જાણો છો તમે?
 આપ સૌ તો મારા પોતાના છો, એ જાણું છું હું,
 હું જ મારાથી પરાયો છું, એ જાણો છો તમે?
 નામના ખુશબૂની માફક ચોતરફ પ્રસરી ગઈ,
 ક્યાં હું ગૂંજ્યો, ક્યાં ગવાયો છું એ જાણો છો તમે?
 ના મળ્યાનું દુઃખ તને પજવે છે એ જાણું છું હું,
 હું મળીને પણ રીબાયો છું એ જાણો છો તમે?
 મારી આવક સાથે ના કરશો કદી સરખામણી,
 હું દુવાઓ પણ કમાયો છું, એ જાણો છો તમે?
 આ ખલીલ અમથો નથી ચળકાટ મારા નામનો,
 કેટલું ક્યારે ઘસાયો છું, એ જાણો છો તમે?

અમને ના ઓળખે એવું તો કોઈ તારા નગરમાં નથી,
એ અલગ વાત છે કે ફક્ત એક તારી નજરમાં નથી.

માછલી ઝાડ પર, ભેંસ ઊડતી ફરે, ધૂળ કંકુ બને,
એવી ચાલાકિયો, એવી ચબરાકિયો આ હુનરમાં નથી!

મારી એકલતા પણ દાંત કાઢ્યા કરે છે મને જોઈને,
તારો રૂમાલ, વીંટી કે તસવીર પણ મારા ઘરમાં નથી!

બુદ્ધિજીવીને પણ જૂઠા લોકો બધા સાચા લાગ્યા કરે,
એ કસબ, એ હુનર, એવી જાદૂગરી જાદૂગરમાં નથી!

ચહેરો જાણીતો, ઘૂંઘટ ઉઠાવીને શું, લો ઉઠાવી લીધો,
હાથ કંપી ઊઠે એવું સ્પંદન હવે પાનેતરમાં નથી!

કેદમાં મેના પોપટ ને બુલબુલ રહે, ગીધ ઊડતું ફરે,
સાપના પણ લિસોટાનો પીછો કરો, સાપ દરમાં નથી!

જો ખલીલ આપણે ક્યાંક આવેશમાં ખોટું કરશું નહીં,
તું ય પાગલ નથી, હું ય દીવાનગીની અસરમાં નથી!